

HONFOGLALÁSKORI EMLÉKHELY SOMOGYFAJSZ

Panintra'ggal

Somogyfajsz

2000 VI. 3.

Aruty

FELSZENTELŐ BESZÉD

Balás Béla kaposvári megyés püspök

Tisztelt Honfitársak, Kedves Testvérek!

Egy kicsit zavarban voltam, amikor kezembe vettem ezt a kis szertartás-füzetecskét, milyen áldás illik ide? Hiszen sok van, gépjármű, újkenyér, imakönyv... Ez nem sírmegáldás, bár az is. Aki itt dolgozott annak idején, az meg is halt. Az bele is halt a munkába, a magyarságába... Valahol itt vannak. Ha csak sírmegáldás lenne, nagyon szomorú lenne és csak a múltba néznénk.

Ez inkább oltármegáldás, így mondanám. Az istentiszteleten is erről beszéltem, ez volt a központi gondolat. Nincs kettéhasadt mindenség, ég és föld, szent és profán, praktikus és magasztos. Ez egy egységes világ, amit Isten nekünk adott. Az ember munkája egyúttal az Isten tisztelete is. Ahol kohó van, az egy kicsit templom is.

Én ilyen lélekkel vagyok itt, ilyen tisztelő lélekkel a régi kor munkása előtt, és a mostani nemzet előtt.

Nem siránkozni kell, másra, a körülményekre mutogatni, hanem tenni a dolgunkat, de azt teljes szívvel.

Az Atya, a Fiú, a Szentlélek nevében könyörögjünk! Istenünk, a Te igéd szentel meg mindent. Áraszd ki bőséges áldásodat erre a kohóra, erre a Szent Borbála képre, erre a harangra.

Add, hogy akik ezeket szent akaratom szerint, neked hálát adva használják, itt elgondolkodnak, Szent neved segítségül hívására nyerjenek tőled testi-lelki erőt és üdvösséget, Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

Balás Béla, kaposvári megyés püspök felszenteli az Emlékhelyet (1996. szeptember 8.)

A Kaposvár, Marcali, Balatonboglár városok alkotta háromszögben elhelyezkedő Somogyfajsz község erdejében ősi vasolvasztókat, ún. bucakemencéket ástak ki 1988-ban.

A korszerű kormeghatározási módszerekkel elvégzett vizsgálatok eredményei azt mutatják, hogy a kemencék 1100 évesek, vagy idősebbek. Utóbbi igazolására dr. Gömöri János iparrégész kandidátusi disszertációjának kéziratából vett következő idézet szolgál:

„A lelőhelyeknek ezt az értékelését az archeomágneses kormeghatározás is alátámasztani látszik, amikor több kohó mintáinak átlagából 900–1200 A. D. kort ad a műhely működésére.

A radiocarbon kormeghatározás 888–966 A. D. kort adott a 2. kohóban talált faszénre, 900–910 A. D. és 954–1016 A. D. kort a 4. kohóra.

Az 5. kohó faszénmintái 728–732, ill. 770–878 A. D. korokat adtak. Utóbbi esetben legalább 100 éves korú fa szenesítését tételezhetjük fel. A Korotnai patak mellett megtaláltam a gvepvasérc telepet, 40–50 cm-rel a rét szintje alatt emberfejnyi nagyságú porózus limonit tömbök formájában...”

Stamler Imre:

SOMOGYORSZÁG ŐSI VASTERMELÉSE

(részlet)

A szakirodalomban többen kiemelték a vasművesség fontosságát, meghatározó szerepét a honfoglalás korának magyar gazdaságában. Kimutatták, mennyi vasat állítottak elő egy év alatt, mennyi kellett a termelésbe az állattenyésztőknek, a földművelőknek és mennyi a harcosok, vezetők számára. Dienes István összefoglalója általánosan elfogadott, ezért idézem:

„Az új hazába érkezés után a központi hatalom a vastermelésről szervezeten gondoskodott, hiszen biztosítania kellett az egyik legnélkülözhetetlenebb kézművességet, a kovácsmesterség alapanyagát. Hecknast Gusztáv és Nováki Gyula a felszíni salakanyagok megfigyelésével, a vaskohók feltárásával, valamint az oklevelek és helynevek együttes vallomásával bizonyította, hogy a X. század elejétől két jelentős vaskohászati központ működött: az egyik a Nyugat-Dunántúlon, a másik Borsod megye északi részén. E vidék Vasvár nevű központjaiból ellenőrizték a környék vasat szolgáltató népeit, termékeit itt tárolták, és innét osztották szét. Vasat a bányászott ércen kívül a felszínen gyűjthető gvepvasból nyertek, s ezt a domboldalba vágott kis olvasztókemencékben darabkákra törve, s faszénnel keverve, kézi fújtással olvasztották ki. A vasleányban maradt salakot kalapáccsal verték ki, s újraolvasztással tették a színavasat felhasználhatóvá. Egész napi munkával 1–2 kg alakítható vascipő készült. Aligha tudták volna széles körű, rendszeres vastermelés nélkül biztosítani a lőszerszámokhoz, fegyverekhez, a kilőt megszámlálhatatlan nyilcsücskhöz szükséges óriási vasmennyiséget. Csupán az állandó kísérletnek tekinthető 20 000 lovas felszereléséhez, nem számítva egyebet, mint szabálykat, kengyeleket, zablákat, Bartha számításai szerint 20 tonna vasat kellett felhasználniuk.”

Úgy gondolom, jogos az a feltételezés, hogy az ekevasak, ásók és egyéb szerszámok vasigénye is legalább 20 tonna lehetett, vagy talán több is. Reálisan tétélezték fel a 40–50 tonna igényt.

A kérdés az, hogy ezt a nagy mennyiségű vasat valóban csak e két vasipari központ körzetében állították elő, vagy voltak más központok is?

E dolgozatban megfelelő mennyiségű bizonyítékkal tudom igazolni, hogy Somogyban is lehetett vasipari, vastermelési központ a helynevek, régészeti leletek és okleveles adatok szerint. Feltételezéseim szerint lehetett szervezett vastermelés Baranyában, Biharban, Erdélyben és bizonyára másutt is, ahol fejedelmi, dukátusi ország volt. A hatalmat birtoklóknak nélkülözhetetlenül szükségük volt az önálló vastermelésre, ha hatalmukat meg akarták tartani, vagy ha növelni szándékoztak azt. A törzsszövetség idején, amikor a hatalom decentralizált volt, a vasművesség ezt a szerkezetet tükrözte.

A vaskohászati központok megtalálásával talán sikerül a nemzetségfői, vezéri központok helyeit is lokalizálni. Ősi helynevek kapnak új értelmet a lelőhelyekkel.

Miről vallanak az ősi kohók?

A vaskohászati kutatás páratlan előnyökkel rendelkezik. Csak a temetők kutatásaival lehet összemérni lehetőségeit.

Több módszerrel viszonylag pontosan mérni lehet az időt. Így talán remény van arra, hogy a legősibb nemzetségfői helynevek gazdájáról ismereteket szerezzünk. Az eddig feltárt somogyi kohók, telepek máris szolgáltak meglepetésekkel, sajátosságokkal és hasonlóságokkal is.

Feltűnő, hogy mindegyik helyen sűrű a telepítés, és bizonyos rendszert is fel lehet ismerni a sorokban. A kohók formája, alakja is hasonlóképp meglepetéseket okozott a szakembereknek. A faszenekből következtetni lehet a hajdani növényvilágra. Az ilyen irányú vizsgálatok eredményeit érdeklődéssel várjuk.

Elmondják ezek a kis kohók, hogy egy évezrede sem voltunk elmaradott, műveletlen, barbár nép, mivel olyan műszaki tudás birtokában voltunk, ami megfelelt a kor követelményeinek, ami elégséges volt ahhoz, hogy népünk talpon maradhasson az ellenséggel szemben, esélye legyen az élethez, a fejlődéshez, a más népekhez való alkalmazkodáshoz.

Aki tudta mit keres:

A somogyfajszai őskohók felfedezője **Stamler Imre**, a somogyjádi általános iskola egykori igazgatója.

A magyar-történelem szakos tanár az 1970-es évek óta foglalkozik elmélyülten a honfoglaló magyarság történetjével. Először az irodalom ejtette rabul. Elképzelhetjük, hogy milyen intenzitással ténykedhetett, ha Illyés Gyula és Déry Tibor is írt egy-egy drámát Stamler Imre színjátszó körének, melyet a csoport természetesen be is mutatott.

Az előadásokat azonban olyan „politikai meteoresső” követte, hogy jobbnak látta a tanár úr, ha visszavonul.

Pontosabban átvonul történelmi tepre.

László Gyula professzor levele:

Stamler Imre tanár úrnak Somogyjára

Kedves Kolléga Ur!

Köszönöm levelét és bámulattal adózom annak, hogy kitartó munkájának meg lesz az eredménye. Úgy látom, a szép gondolatnak szép emlékmű felel meg. Hadd szerítsam meg kezét érte. A magam részéről mással nem tudok segíteni...

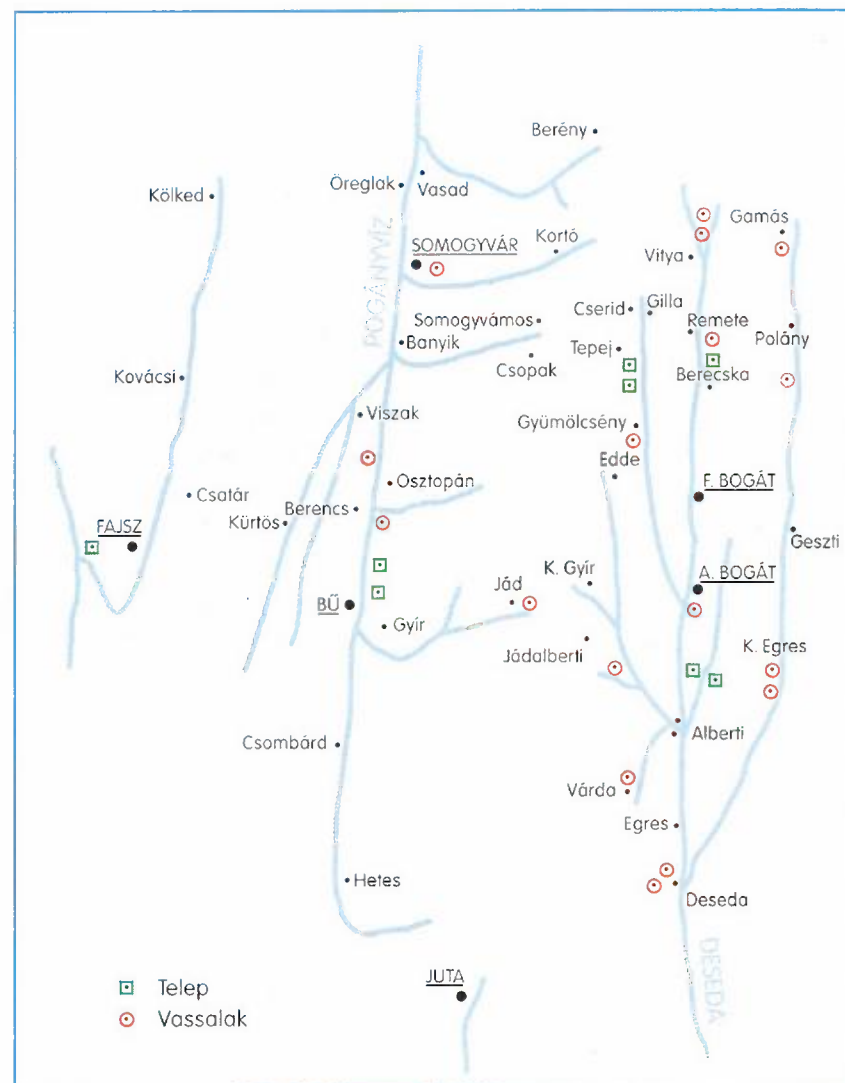
Látom, a legjobb szakemberekkel sikerült felvenni a kapcsolatot (Gömöri János, Költő László) és támogatást is sikerült szerezni a Vasműben. A sírféki Múzeum számára festettem egy nagy Kóppány képet, talán annak a színes fényképe, megfelelő nagyságban beillenek a jurtaszerű építménybe. Nem tudom, nem is akarom sugallani, csak éppen arra gondoltam, hogy Somogy Kóppány birodalma volt.

Még egyszer köszönve szíves értesítését és nagy elismeréssel adózva munkájának, maradtam megbecsüléssel.

1996. február 3-án

László László

Ősi vastermelő telepek fejedelmi szálláshelyek közelében

A DUNAFERR felkarolta a történelmi emlékhely kialakítását:

A DUNAFERR Dunai Vasmű Rt. erkölcsi és anyagi támogatásával elvégzett második ásatás folyamán, 1995 szeptemberében egy olyan kora középkori vas-olvasztó telepet tártak fel, amelyben összesen 21 bucakemencét használtak hosszabb időn keresztül a vaselőállítás szakmai titkait ismerő elődeink. A kemencék közül 4 db megőrizhető a jövő nemzedék számára.

Az ásatás során felszínre került tárgyi leletek arra utalnak, hogy a szóban forgó területen és időpontban a magyarság alkotó módon volt jelen.

Tekintettel a leletek ipartörténeti és magyarság-történeti szempontokból felbecsülhetetlen értékére, a **DUNAFERR Dunai Vasmű Rt.**, a Magyar Vas- és Acélipari Egyesülés és az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület egy alapítvány létrehozását indították el, amelyet Somogyfajsz község Önkormányzata és Marcali város Önkormányzata is támogatott.

Az alapítvány első munkájaként egy többfunkciós épületet emelt az ősi vas-olvasztó-kemencék fölé. Az épületet a Dunaferri Mérnökiroda Kft. tervezte Mária Nyina vezető tervező irányításával. A múzeum kialakításához egy „**Dunaferri Jurta**” könnyű-acélváz, kupolaszerű szerkezetet használtak fel. Az acélszerkezetet a Dunaferri Acélszerkezeti Kft. gyártotta és szerelte. Az emlékhely kialakításának irányítását, szervezését a Dunaferri szakemberei végezték.

Az Őskohászati Múzeum

avatása: 1996. május 27-én

felszentelése: 1996. szeptember 8-án volt.

Stamler Imre:

HONFOGLALÁSI EMLÉKHELY

(részlet)

A millennium magyarságának hagyatéka

1896-ban a magyar nemzet méltóképpen ünnepelhette születésének 1000. évfordulóját. Ha rátekinünk a Hősök terén álló reprezentatív emlékműre, láthatjuk, hogy a legnagyobb tiszteletet az államalapító Árpád fejedelem és társai kapták. Ők állnak a középpontban. A mondanivalót mindenki értette a Feszty-körképről is.

Mi változott meg egy évszázad alatt?

A megrendítő nemzeti tragédiák sorozata miatt az ősök tisztelete megváltozott. Vesztés háborúk, bukott forradalmak, gazdasági és politikai válságok, a történelmi állam szétdarabolása következtében a korábbi történelmi szemlélet tarthatatlanná vált, az ezeréves örökséget az utódok megtagadták. Nemcsak az elszakadt területek történései és politikusai, de a jogfolytonosságot valló magyar állam szellemi elitjének meghatározó része is megkísérelte leemelni Árpád fejedelmet és társait arról a piedesztálról, ahová az elmúlt évezredben kerültek. Nemzeti imánk honszerző Árpádja pár évtizeden belül primitív törzsfőnökké alacsonyodott, tanácsadói révedező sámánokká, a bók és vitéz harcosok céltalanul kalandozó rabló hordákká, szabadságszerető hun-szittyá eredetű népe vérégi kötelékben tengődő finnugorrá változott, a honfoglalás dicső csatái fejvesztett menekülésé silányodtak a „tudomány” által. A mélypont az volt, amikor Árpád nevét a napi politika szélsőséges célokra használta fel, amikor nemzeti jelképeinket is majdnem teljesen megtagadták, vagy fasiszta célokra próbálták meg kisajátítani. Az árpád-sávós lobogó máig tiltott jelkép, fasiszta szimbólum. Törvényesen. Ez ellen egy történész sem mer tiltakozni, mert attól fél, hogy ezért szélsőségesnek nyilvánítják. Hovatovább ma már gyanúsakká váltak azok, akik Árpádról és népéről jót írnak és mondanak. A magyar fiatalság az iskolában a honfoglalókról szinte teljesen rosszat és szégyellni való ismereteket tanult.

Ilyen előzmények után a régi módon ünnepelni nem lehetett, hiszen nem volt mit tisztelni. Az évforduló miatt mégis tenni kellett valamit az állami és tudományos vezetésnek. Az ünnepségek szervezésére alakított emlékbizottság ezért kiagyalt valami okot a tiszteletadásra. Íme ezt: „*Őseink végleges hazát választva letelepedtek a Kárpát-medencében.*” Kinek a vezetésével és miért, hogyan? Erre nem vesztegettek a szót. Természetesen új, millicentenáriumi emlékmű állítását senki sem merte javasolni, miért is tette volna?... Az utolsó órákban kitalálták, hogy a Millenniumi Emlékművet fel kell újítani, a Feszty-körképet pedig restaurálták anélkül, hogy az ősi történelmi szemléletből valami pozitívumot is elfogadtak volna.

Ezért furcsa ünneplés folyt Magyarországon 1996-ban. Mindent és mindenkit ünnepelni lehetett, de a honfoglalókat, a honfoglaláskor szervezett államalapítást nem. Mint amikor családi ünnepen, a szülők születésnapján a gyerekeknek és unokáknak önmagukat kellene köszönteniük.

A magyar nép ösztönösen érzete ennek a helyzetnek a képmutató voltát, ezért sok helyen, parkoknál, ligeteknél, tereken emlékoszlopokat állítottak, és százezrek zarándokoltak el a Feszty-körképhez, a Hősök terére, hogy tiszteljenek a honfoglalók emléke előtt. Jól tették, mert ezek a „romantikus szemléletű” műalkotások ma is alapvetően igaziak, sokkal inkább, mint a tudományos mezbe öltöztetett szakönyvek és tankönyvek negatív, érdemeket elhallgató szemlélete.

Kétségtelenül voltak tudományos és szakmai erőfeszítések a történelmi szemlélet megváltoztatására, jelentek meg könyvek, voltak kiállítások, rendezvények, ahol az elmúlt évtizedek torzításait megpróbálták kiigazítani, de a hatás nem volt megfelelő. A honfoglalók ősi üzenetét 1996-ban nem sikerült megfogalmazni közérthetően a mai magyarságnak és a világnak.

Somogyban erre történt kísérlet tudományos kutatás segítségével, nemzeti összefogással, európai módon.

Miért épült Honfoglalási Emlékhely Somogyfajszon?

Emlékmű építésének gondolatát egy falusi történész vetette fel, mikor bizonyosnak látszott, hogy megtalálta Somogyban a honfoglalók vaskohászati műhelyeit, kohóit, és ezt tudományosan igazolni lehetett ásatási vizsgálatokkal, kormeghatározó méréssel. Amikor megtalálta vassalakot, megrettent a felismeréstől, az ősi üzenet jelentőségétől, mert félt a következményektől, tudta mennyire hihetetlen 1996-ra az, amit a salakok, az ősi műhelyek a maguk nyelvén mondanak, és egyesek mennyire nem akarják hallani azt az üzenetet. Ezért azonnal tudós régészek és történészek segítségét kérte. Kezdetben totális elutasítást kapott. Egy év után a sajtó segítségével bizonyítani tudta Bogát fejedelem helyneve közelében vaskohók, műhelyek létét. Ekkor ügye mellé állt egy régész, majd sokan mások (1988. február 18.). Isteni csodaként a sajtótájékoztató előtti napon Fajsz fejedelem helynevének is rátalált kohászati bizonyítékokra, majd Koppány hatalmi körzetében és sok más helyen. 1988. április 15–16-án láthatókká váltak az első kohók. A második ásatás szeptember elején ugyancsak sikeres volt.

Megdöbbenve észlelte, hogy az ősi műhelyek és kohók nem kellenek a magyar tudománynak, nem visznek egyet sem múzeumba, és nem kapott érdemi segítséget a műhelyek megmentéséhez, védelméhez.

Az Akadémia illetékesei úgy utasították el kérelmeit és javaslatait, hogy senki nem jött a helyszínre, nem nézte meg a leleteket, a műhelyeket. Hiába írt tanulmányokat, cikkeket, tartott előadásokat, szinte semmi érdemi hatása nem volt, mintha szélmalomharcot vívott volna. Erőtlennek, tehetetlennek, nevetségesnek érzete magát, és kétévi sorozatos kudarcok után „*Kinek kell az ősi Somogyország?*” címmel elkéseredett hangú cikket írt, és elküldte sok folyóirat szerkesztőségéhez. Egy

sem közölte az írást. Öt év múlva valamiféle újabb csodaként a Hunnia c. folyóirat főszerkesztője mégis közölte a cikket. Ezt egy erdélyi tanár átadta a DUNAFERR egyik mérnökének, aki társaival együtt elvégezte mindazt a feladatot, amit a történész a magyar állam és tudomány illetékeseitől hiába kért és várt. Összehozták azt az erőt, amelyik testet adott a történész gondolatainak. Egy éven belül sokak segítségével teljes önkéntességgel elkészült a millecentenárium magyarságának az egyetlen új emlékműve, majd méltó módon megtörtént a hivatalos és egyházi avatási ünnepség is.

Ez az emlékhely, emlékmű teljesen más, mint a millenniumiak, mert nem első-sorban művészi eszközökkel kíván gondolatokat közvetíteni, hatást kelteni, hanem tudományosan. A tartalom azonban mégis egyezik, mert az ősi koházműhely üzenete ugyanaz a magyarsághoz, mint ami a szobroké, festményeké.

Így őrzik Somogyfajszon az ősi, a millenniumi hagyományt.

Hol épült fel a Honfoglalási Emlékhely?

Nem a fővárosban, még csak nem is valamelyik város főterén, sőt még faluban sem. Ott van, ahol a leleteket találták és feltárták, erdőben, olyan szép tájban, környezetben, aminél szebbet keresve sem találhattunk volna. A magyarok Istene úgy látszik, így akarta. Igaz, itt nem Árpád helynevének, hagyatékánál történik tiszteletadás, hanem unokája hagyatékánál. Fajsz nevét évszázadokra el kellett felejtetnie a magyarságnak, és ez méltánytalanság volt, mert neki is jelentős érdemei voltak a magyar állam megszilárdításában. Források bizonyítják sikereit a keresztény kultúra felvételében, Uralkodása idején két fejedelmi rangú követét és hercegeket a bizánci császár személyesen keresztelt meg, kitüntetésekkel adott át nekik. Nyilván érdemeikért. Az ország püspököt kapott ekkor. Mindez igazolja, hogy a kereszténység felvétele már a X. század első felében sikeres volt. Fajsz idejében a magyar állam vezetése olyan szuverén módon hozhatta döntéseit, amilyenre talán később soha nem volt lehetőség. Mindezt azért lehetett, mert az ország politikai, gazdasági, kulturális fejlettsége, ereje nagy volt. Mégis, valamiért a magyar krónikások nem írhattak a nagy egyházszakadás után Fajszról. Miért? Bűnösnek tartották? Talán az augsburgi verség miatt? Vagy azért, mert királyaink nem az ő ágából származtak, és nem akartak a többi ágra sem utalni a későbbiekben? Szerencsére Konstantin császár 948-ban lejegyezte, hogy ekkor Jutas fia, Fajsz volt a fejedelem Türkiában, vagyis hazánkban.

A fejedelmi név falvak nevéként ugyancsak megmaradt. A kis somogyi falu is hűségesen őrizte a fejedelmi nevet, talán azért, hogy több mint egy évezred után elégtételt lehessen neki is adni...

Az Őskohászati Múzeum

Ez nem egy hagyományos jellegű múzeum, de így neveztük el. Valójában ez is egy emlékmű, mely két építményből áll. Az ősi alkotás a honfoglalás korában készült, a védőn följé boruló jurta formájú épület közel 1100 évvel később. A két létesítmény együtt hat a látogatókra. A múlt és jelen együtt fogalmaz meg üzenetet a jövőnek.

A múzeum a Honfoglalási Emlékhely legfontosabb építménye. A jurta forma keleti kultúránkra utal, az üvegkupola a keresztény elkötelezettségre utal. A faburkolat és a modern tetőanyag őzbarna színe harmonikusan illeszkedik a természeti környezetbe. A deszkaborítás bordázatával az ősi magyar faházás építkezést juttatja eszünkbe.

Ha átlépjük a küszöböt, templomi hangulat hat ránk. A kupolából bevetődő nap-sugár mintha Isten tekintetéből áradna a műhelyre. Érezzük a kapcsolatot ég és föld között. A galériából letekintve 1100 évre nézünk vissza a múltba, a történelembe, és így vehetjük számba a partoldalba mélyített kohókat, az előttük levő munkagödöröket, a bennük lévő eszközöket, fűjtatót, légfűvő csöveket, a mögöttük lévő hulladékhalmot, a vastag talajszelvényt, a mellette levő gyepvasércet, a faszenet. Kéznyújtásnyira van hozzánk őseink művészeti alkotása, és a maguk nyelvén beszélni kezdenek a kohók és az eszközök a hajdani vasasokról, a vértésekről és egyéb mesterekről, szakmai tudásukról, kultúrájukról. Gondolják meg, milyen nehéz lehetett műszerek, technikai eszközök nélkül irányítani a technológiai folyamatokat, szintre hozni az olvadási hőt, s kellő időben elvégezni a megfelelő munkafogásokat, megfelelően adagolni az ércet, a faszenet stb. Idézzük lelki szemeink elé őseinket, amint itt rakják a tüzet, figyelik a fényeket, az időt, a kohót, a körülményeket... Bizonyára úgy ellenőrizték a kohókat a fejedelmek, ahogy István király a templomait. Erről írásos források is szólnak.

Vajon mennyi ilyen kohó működött a honfoglalás előtt Etelközben? Mennyi olvasztotta a vasat a szekerekhez, fegyverekhez, szerszámokhoz, hogy útra kelhessenek? Mennyi kellett a háborúhoz? Mi lett volna a magyarsággal, ha nincsenek ilyen műhelyek?

Ha ezeken elgondolkodtak és körülnéztek, akkor olvassák el az ásató régész szaksterű tájékoztatását a falakon elhelyezett tablóról és a tárolókban levő írásközből. Nézzék meg azokat a tárgyakat, amiket a megyében vagy azon túl találtak a régészek.

Az ősi keleti kultúra emlékműve

Könnyen érthető szimbolikájával a mondanivaló: a két kopjafa a történelmi magyar férfit és nőt jelképezi. Ők tartják a pajzs formájú bronz domborművet, mely a magyarság hatalmát szimbolizálja. A tarsolylemez ezért hasonlít a pajzsra. Az életfa ősi kultúránk jelképe, arra emlékeztet bennünket, hogy a honfoglalás vezetői karizmatikus személyiségek voltak, akik kapcsolatot teremtettek az ég és a föld szellemeivel, erejüket, hatalmukat Istentől kapták. Hatalmukat csak addig

gyakorolhatták, amíg ezt a támogatást megkapták. Ha vesztek, akkor elhagyták őket a szellemek, és át kellett adniuk a hatalmukat azokra, akik új szövetséget tudtak kötni az Istenükkel... A hatalomra utal a két oroslán is. A nagyragadozók minden kultúrában a hatalom jelképei. Az oroslán az egyik legősibb jelkép. Külön rejtély az oroslánon lévő négy írásjel. Hasonlót látunk az esztergomi oroslánokon is. Mindez azért is fontos, mert a tarsolylemezünket nem hazai földben találták, hanem Veszeloznál.

Az oroslán a melegebb tájakon élt, ott, ahol az első földművelő kultúrák kialakultak, és az első birodalmak létesültek. A tarsolylemez bizonyára rangjelző volt, olyan emberé, akinek hatalma lehetett. Somogyban még nem találtak olyan sírokat, amelyből ilyen leletet lehetett volna kiemelni. Ennek sok oka lehet, mindekelőtt az, hogy a fejedelmi sírokat nem jól kerestük, illetve tudatosan nem is kutattunk utánuk. Ezeket bizonyára dombokon, esetleg ősi halom alatt kell keresni, amelyeket emberkéz formált. Sok ilyen halom van Somogyban, még Bogát közelében is. Úgy hívják erre őket, hogy Pogányhányás. Ez a neve a Jád mellett található halomnak is.

Ha megfigyeljük a kopjafák motívumait, akkor felismerjük a nőt és a férfit a jelekről, motívumokról annak ellenére, hogy magassággal nem jelölünk különbséget.

A magyar férfi feleségének hívja asszonyát, mert az életben ugyanolyan fontos a nők szerepe, mint a férfiaké. Gondoljunk a kopjafákra tekintve azokra, akik a történelem során a magyarságért dolgoztak, alkottak, védtek ezt az országot, megteremtették a magyarság évezredek történelmének alapjait.

Az Ő tiszteletükre tegyük ide virágainkat!

Itt csak néhány éve van a magyarságnak felszentelt, szent emlékhelye. Valójában Somogyban és az ország különböző pontjain már a honfoglalás óta voltak a hatalmi szertartások elvégzésére, szövetségek kötésére rituális emlékhelyek dombokon és hegyek lábánál, ahol források törtek elő. Ezekről az írásos források is megemlékeznek. A dombtetőn az éggel, a forrásoknál, réteken a föld szellemeivel kötötték a szövetségeket. Minden Vashegy tetején és lábánál szent hely lehetett. (Gömör, Vas, Baranya, Zala...) Ilyen volt Esztergom, Pannonhalma, Somogyvár, Segesd, Tihany, Zselic is. Szinte mindegyiknél monostor épült, búcsújáró hely létesült a kereszténység felvétele után.

A dombormű hátoldalán a szent dinasztia neveit olvashatjuk. Közülük hat neve található Somogyban.

Az életfa a későbbi korokban csak a magyar népmesékben maradt meg, és bizonyos motívumokat a néprajz is kimutat, ez jelzi ezer év után is ősi kultúránk hatását.

A keresztény kultúra emlékműve

A közgondolkodás szerint a magyarság a keresztény vallást Géza és Szent István király erőszakos térítésének hatására ismerte meg. Bizonyos, hogy ez nem így történt. Őseink már a sztyeppén megismerték a legjelentősebb világvallásokat. Amikor a magyarság a Kazár Birodalom hatalmába tartozott, a magyar fejedelmi udvarokat is felkeresték arab (mohamedán) és zsidó térítők, de keresztények is. Ennek bizonyítéka a Ciril és Metódh legenda, és arról is tudunk, hogy az onogoroknak püspököt küldött a bizánci császár. A honfoglaláskor az itt talált avarok és szlávok keresztények voltak. Bizonyára ők is hatottak a hódítókra. Források szólnak a IX. századi avar templomokról, és néhány helyen a régészet is bizonyítani tudta már a keresztény templomok folyamatos működését. A hadjáratokra, diplomáciai küldetésre, szerződések kötésére, adók behajtására járó magyar vezetők és harcosok számtalan helyen részt vehettek miséken, keresztény szertartásokon. Fajsz uralkodása idején íráskönyvek bizonyítják két fejedelem és egy herceg megkeresztelkedését Bizáncban. Ekkor „Türkia” püspököt is kapott a császártól, és a megkeresztelték nagy ajándékokkal, kitüntetésekkel tértek haza. Feltűnő, hogy Somogyban sok helynévben bizánci szentek nevét ismerhetjük fel.

A nagy egyházszakadástól erről nem írtak a krónikások, mert a bizánci orientáció hívei kiszorultak a hatalom csúcsáról, csak azok érdemeit emlegették, akik a hatalmi harcokban diadalmaskodtak.

Valójában sem Géza fejedelemnek, sem István királynak nem volt szüksége az erőszakos, forradalmi jellegű „rendszerátváltásra”. Nincsenek bizonyítékok olyan erőszakosságokra, mint amiket a germán és szláv királyoknak meg kellett tenniük az áttérítésért. Már Géza és felesége is keresztény volt, éppúgy, mint a többi fejedelmi, hercegi rangú személy, de talán minden vezető és a nép többsége is. István Koppányt, Gyulát, Ajtonyt nem térítette át és uralmi területükre sem kellett hittérítőket küldeni, mert többségük keresztény volt. Ezek a hatalmi harcok az egyedulalomért folytak, és Szent István segítői a nyugatról behívott lovagok és szerzetesek voltak, akiket a magyarság teljes hittel követett vallásos kérdésekben is. Az elképzelhetetlen, hogy vallásháború legyen egy sztyepei, keleti eredetű nép és uralkodója között. Csak Szent István halála után törtek ki az „igazi” pogány-lázadások, mert nem Árpád vérből származott Péter és Sámuel király, és ezért legitimitásuk nem volt teljes, megsértették az ősi hagyományt, a vérszerződésben megfogalmazott elvet, ami már évszázadok óta gyakorlat volt....

Ezért becsületbeli kötelesség emlékezni azokra a térítőkre, akik a magyarságot a keresztény hitre megtanították, akik a keresztény kultúráért áldozatokat hoztak a X. században, és az utána következő évszázadban is.

A harangláb, a harang, a kereszt, a gótikus ablak szimbolikája mindenki számára közérthető. Az üvegfestmény bizánci és nyugati keresztény hagyományokra egyaránt utal.

Szent Borbála a IV. században élt, tehát korai szent. Vértanúként írnak róla a szír, örmény, görög, latin egyházi íráskönyvek. Ereklýei Nikodémia városában voltak, majd 565-től Bizáncban őrizték őket. Később kerültek belőle Rómába, Kölnbe és

más európai városba. A középkorban vált a veszélyes helyeken dolgozók védőszentjévé. Magyarországon is átvették ezt a szokást, így vált a bányászok, kohászok, tüzérek szentjévé, és ezért van a harangláb ablakában a képe.

Ha a felszentelt harang megkondul, hangja azokért szól, akik elősegítették, hogy a magyarság beilleszkedjen az európai kultúrkörbe. Már Szent László királysága óta a magyarság a keresztény Európa védőbástyája, és ez tart évszázadokon át. E harc áldozataira gondoljunk, ha ide virágot helyezünk el. Gondoljunk a kunok, mongolok, tatárok és törökök elleni háborúk áldozataira.

Melyik nép tett ennyit Európáért védelmére?

Emléksziklák

Két sziklára krómaccél lemezeket erősítettek. Egyikre a főtámogatók nevét írták, a másikra a támogatókét. Mindegyikhez lehet csatlakozni. Főtámogatók közé az kerülhet, aki ötmillió forintnál többet ad a további fejlesztésekhez, akár pénzben, akár anyagiakban. A támogatók közé százezer forinttal, indokolt esetben ennek megfelelő összeggel és ennek megfelelő anyagi, tárgyi segítséggel is fel lehet iratkozni.

Az emlékhely fejlesztéséhez és fenntartásához még jelentős beruházásokra, fejlesztésekre van szükség, és az üzemeltetési kiadások, a további kutatási költségek is támogatást igényelnek.

Mindehhez természetesen a magyar tudomány, művészet legnagyobbjainak támogatására, összefogására lenne szükség. Az állam vezetőinek segítségét is nélkülözhetetlennek tartjuk. Legalább ennyire, sőt még talán jobban azt tartjuk fontosnak, ha a magyar nemzet gazdag polgárai támogatnák részben vagy nagyobb mértékben üzleti vállalkozásként, megfelelő propagandával, menedzseléssel ezt a nagy vállalkozást.

Európához, a világhoz 1100 éves kultúránkkal együtt, értékeinket felmutatva és védve kell kapcsolódnunk. Akkor jönnek hozzánk, ha olyan látnivalókat mutatunk meg, amit érdemes megnézni.

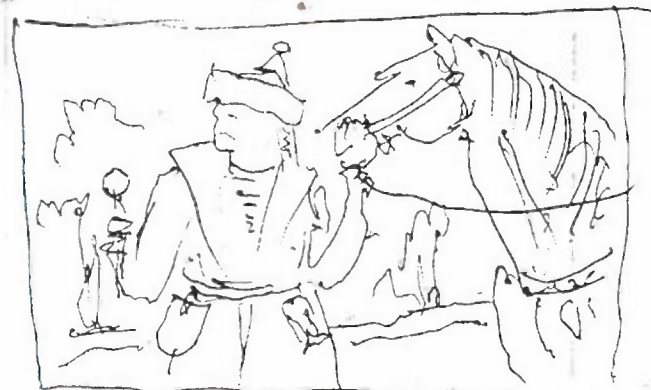
Somogyfajszon erre lehetőség van.

Stummer Imre úrnak, kedves Barátomnak arról írok, hogy holnapra készen lesz a Fajszi fejedelemről festett képem.

Kedves Barátom!

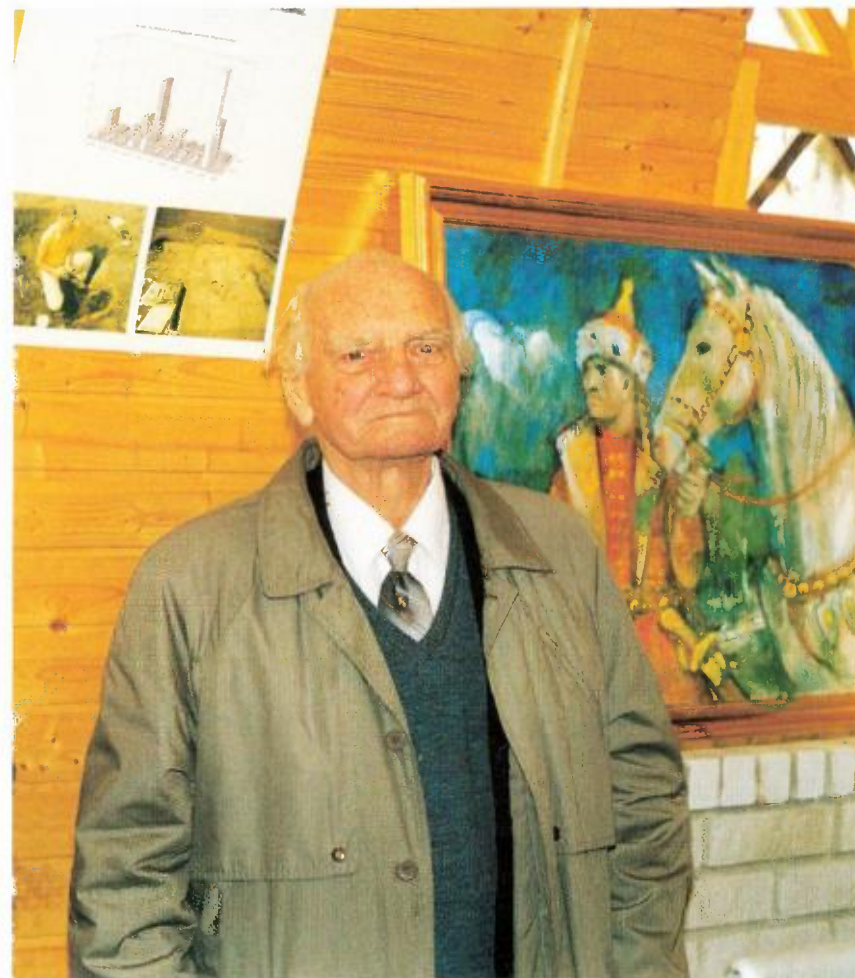
Még egy nap és készen van a kép. 62x81 cm-es, tehát elég nagy méretű. Megvaltam, hogy megszerettem festés közben. Fajszi fejedelem fehér lovával áll a képen. Megírom, hogy mi mutatja fejedelem voltát. Elsőben is az aranyveretes szerzsámzati fehér paripa. Aztán aranyban, pirosban tartott ruházata, aranyveretes öve, szabályja és tarsolylombja, nemkülönben sapkája, fejéke, amelynek csúcsán a napkorong látható. Tudvalevő, hogy Pári Dzsessé így magyarázta a Kündü és Gyula szavunkat, tehát a főfejedelem és helyettese méltóságát jelző szavainkat, hogy az első a kün (kundu) a napot jelenti, a második a Holdat, a csillagot. Fajszi kezében a hegyikristály gömbből faragott jogart tartja, mint fejedelemségének akkori jelvényét. (Abai jogurunké kristálygömbje nagyjából Fajszi korának felel meg! Korona természetesen még nem járt, az csak keresztény királyoké éke volt.) A háttér Somogy erdős vidéke, a kék égen egy kis felhő jelzi az égnek jelentését.

Hát nagyjából ez a kép tartalma. Hogy fogalmat adhassak a kép megjelenéséről, ide mellékelem vázlatot.

1997. október 6.

László Gyula

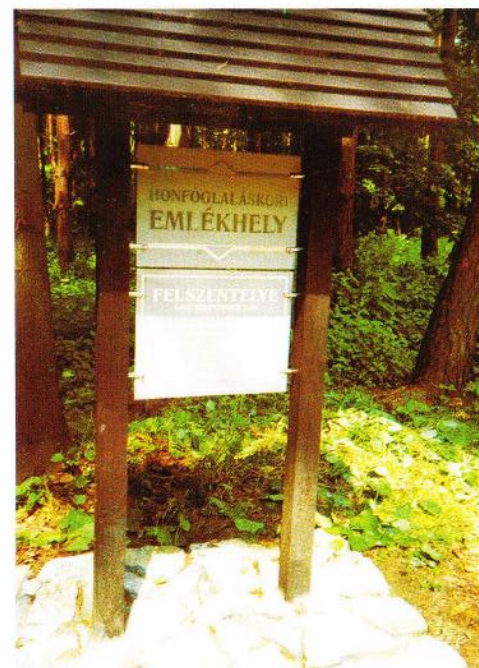
Dr. László Gyula professzor
az óskohó múzeumban az elkészült,
Fajszi fejedelemről festett képével

Megszóal az acélharang
(Öntve Diósgyőrben, készítette Sipos István)

Horváth István, a DUNAFERR Rt. elnök-vezérigazgatója avató beszédet mond az Emlékhely felavatásakor (1996. május 27.)

Az Emlékhely bejárata

Kopjafák a pajzs formájú bronz domborművel,
amelyen a tarsolylemez szimbólumai vannak

Bucavasak

Bucakemence fűvókái és salakdarabok

DUNAFERR—SOMOGYORSZÁG Archeometallurgiai Alapítvány
Dunaújváros, Vasmű tér 1–3

Az Alapítvány támogatása: ABN AMRO Bank, Dunaújváros, Vasmű út 39.
Bankszámlaszám: 10200218-29212248

A térképeket Stamler Imre készítette.
Fotó: Sütő Zoltán

Kiadó: MAGÉSZ Magyarországi Acélszerkezet — Gyártók — Építők Szövetsége
Felelős vezető: Dr. Csapó Ferenc

ISBN 963 00 2837 9

Készült: a TEXT Nyomdaipari Kft. támogatásával (Dunaújváros, Papírgyári út 49.)
Felelős vezető: Knyihár Lajos

Szent Borbála, a bányászok és kohászok védőszentje
(Stamler Adrienn képzőművész alkotása)

DUNAFERR—SOMOGYORSZÁG Archeometallurgiai Alapítvány
Dunaújváros, Vasmű tér 1-3